

lahkoživnikov pa navadno občine po deželi nemajo, ne bi jim pa taisti tudi dosta pomagali, ker ne zastopijo, kako da prosto ljudstvo živi; ne poznajo pa tudi njegovih težav in potreb, zato je tudi ljudstvo do njih zaupanja nema. Vsake reči na svetu mora se človek učiti, le župan postane lahko brez vsakih priprav. Pa kaj stori potem takošen, da prilično rečemo, iz ničesa storjeni župan? Celó nič! Pušča reči v nemar, kakor pridejo; bilo bi ravno tako tudi brez njega nič slabije; in podpisani bil je sam priča, ko so se gospodarji in volilci pomenkovali in pričkali, ali bi ne bilo tudi prav in dobro, ko bi občinskega pastirja enkrat za župana postavili, češ, da bi on ravno tako lahko županoval, kakor vsak drugi gospodar, in imel bi še pri tem dvojno plačo pa razmerno največ časa! Kdo pa pri vsem tem trpi? Občinstvo, ki nema pravega zagovornika in zastopnika, potem pa tudi postava sama, ktera se na taki način diskreditira. To ve vsak, da županje, kakoršni so zdaj, v resnici ne morejo nič izpeljati, a vendar se jim zmiraj več in več naklada! Kar smo navedli, se skoro povsod po kmetih nahaja, a malo je županov, ki bi svojemu poslu kos bili, ki bi poznali svoje dolžnosti, ter imeli tudi voljo jih spolnovati. Skoro vsak mora sredi pota obstati, ker do konca svojih namer nobeden ne dospeje, ker je nja moč sama preslaba, manjka mu k temu potrebnih sredstev in dostojnega autoriteta ali veljave. To hočemo zopet s fakti dokazati. Neki župan, podpisanemu osebno znan, ki ima za svoje mesto tudi potrebne vednosti in dovolj segurnosti, vpelje proti nekemu zatoženemu vincarja, ki je svojega gospodarja pred pogojenim časom zapustil, kazensko obravnavo.

Pokliče se obtoženec na odgovor in tudi dva občinska svetovalca, kot prisednika županova. Od poslednih dveh pride eden nekoliko pozneje, in ko v hišo stopi, vrže klobuk ob tla, buta z nogo po njih in obrnjen proti županu kriči: dr. . . . k mu bodete storili —. Vi bodete se osr. . . . itd., — potem pa odide. Ta mož je bil izvoljen za občinskega svetovalca in vsled tega po postavi pozvan, nad drugimi občani sodbe izrekati, pa kaka spaka je bil! — Zatoženec in sodniki morali so se pred dovrškom raziti. — O drugem županu pa nam je znano, da je nekega pôsla pravilno obsodil na 24 ur zapora. Obsojenec pride za nekaj časa k županu, da kazen nastopi; znajoč pa, da župan zapora nema, poroga se mu šaljivo, češ, da ga naj le v svinjski hlev zapre, ali mu pa on (obsojenec) s sekanjem drv kazen odsluži. Župan spoznavši iz nova svojo nemoč, odpravi obsojenca in še mu posebno naroči, da naj slednjemu pové, da je kazen prestal; a on — župan — se je v prihodnje varoval razsodbe delati, ktere izpeljati ne more, in ljudstvu biti v posmeh. Nauk iz tega pa želimo, naj si visoka vlada sama povzame. —

Nekteri mislijo, da bode obstoječa pogonska postava (Schubgesetz) in med letom večkrat izpe-

ljani ogledni obhodi (Streifang) po srenjah potepuhe, lenuhe, razposajence, hudodelniike i. t. d. kar na enkrat v kozji rog uzgali; tudi ta ne bo. Taki izmečki človeške družbe tudi doma, kamor so jih zapodili, ne storijo dobro. Po mestih, odkoder take malovredneže preganjajo, imajo več sredstev njih ustrahovati, kakor pa doma v kaki siromaški vincarski občini. V mestu si je lahko, ako je hotel, še kaj prislužil, doma je pa navezan na krajo, rop i. t. d., ako boče po stari navadi naprej živeti. Te vrste ljudje, potem razuzdana mladež, hlapčoni in pijanci dan denešnji po kmetih ljudstvo tako nadlegujejo in strahujejo, da si ni človek ne po noči, ne po dnevi več varen pred njimi s svojim življenjem in imetjem. To odvrniti je pa županova moč sama preslaba; župan mora z drugimi vred lepo molčati, ako boče mir pred njimi imeti. (Konec prib.)

Gospodarske stvari.

0 poljskem kolobaru ali vrstenju poljskih sadežev.

I.

V starih časih je bilo natriletno obdelovanje polja skoro po vseh deželah Evrope — rekel bi — izključivo v navadi. Posestnik je razdelil vse svoje njive na tri dele, ktere so imenovali polja. Prvega teh delov ni obdelal, ampak ga pustil neobdelanega ležati, kar se je imenovala praha; na drugi del je posejal ozimino in na tretji jarino. Na vsakem teh delov se je potem praha z ozimino in jarino zaporedoma med seboj po letih menjala, tako da bi na primer dobili sledečo sliko:

	1. polje:	2. polje:	3. polje:
L. 1874	praha,	ozimina,	jarina,
" 1875	ozimina,	jarina,	praha,
" 1876	jarina,	praha,	ozimina,
" 1877	praha,	ozimina,	jarina,
	i. t. d.	i. t. d.	i. t. d.

To je kolobar ali vrstenje poljskih sadežev starega kopita. Vsak lahko sprevi, da je tako obdelovanje zemlje velika potrata zemljišča, zlasti dan danas, ko pri rastoči množitvi ljudi cena zemljišča od dne do dne viša postaja. Prav so toraj storili, da so ta način poljedelstva že v mnogih krajih popustili in se drugega poprijeli, pri kterem tudi praha v svojo korist obračajo. Mislili so namreč v prejšnjih časih, da potrebuje zemlja od časa do časa počitka, in so toraj del njiv neobdelan puščali, ki so ga, kakor smo že omenili, praha imenovali. Dan denešnji pa je narodno gospodarstvo umnemu kmetovalcu pokazalo veliko ceno zemljišča in natoroznanstvo ga podučilo, da je zemlji dobrotljivi stvarnik toliko čudovitne moči podelil, da ne potrebuje, kakor živina, ki se je shodila, počitka in pokoja, ampak da more leto na leto, če jo gospodar le pametno in prav ob-

delovati zna in hoče, vsakovrstnih pridelkov v obilni meri roditi. Seveda z samim gnojenjem se na njivah sicer tudi vse ne opravi, ampak umno vrstjenje sadežev ni nič manj važno od dobrega gnojenja. Za strnjio mora slediti sadež, ki malo soli, fosforove kisline, poglavitnega dela slame, kremenine in drugih takih snovi potrebuje; kterege je treba pleti in okopavati ali osipati, kakor koruzo, krompir, korenje itd.

S preoranjem njive, s pletvijo in okopavanjem se prst pogostoma obruševa, rahlja, zraku pride po tem takem obilnejše v dotiko z zemljo, ki se veliko bolj navzame živeža za prihodnje žito potrebnega, kakor pa če — v prahi — jedno leto ali še več neobdelana leži. Tako je prišlo, da so povsod, kjer je kaj razuma in delavnih rok, kolobar starega kopita popustili in se pridelovanja okopavnih ali osipljivih sadežev poprijeli. Sicer je natriletno obdelovanje zemlje, ki je bilo pred 100 leti splošno, še sem ter tje po nekterih deželah našega cesarstva v navadi, posebno na Avstrijskem, Ogerskem, Gališkem, Moravskem, Českem in po drugod. Ali da se more živina prerediti, so neobhodno potrebni travniki in pašniki in če so poslednji slabi, je živini po letu hudo in če ni dosti travnikov, tudi po zimi strada in večidel ob suhi slami v hlevu medleva in dobiček od nje je majhen. Gospodarjevi dohodki so skoro le na pridelek zrnja obmejeni, ta pa je letos velik, drugo leto majhen, cena zrnja letos visoka, drugo leto nizka; malo rok najde dela in le malo ljudi se more preživeti.

Odpravljenje prabe in pridelovanje osipljivega sadeža je toraj velik korak k boljšemu napredku v poljedelstvu. Začeli so na prejšnji prahi pridelovati razna plemena detelje, graborico, ajdo, koruzo, krompir, belo in rudečo peso, korenje, lečo, bob, lan, konoplje, ogoršico, mak, tobak, in dr. Deli za žito namenjeni se pa tako obdelujejo kakor pri natriletnem kolobaru starega kopita. Zboljšani kolobar natriletni se da toraj tako-le zapisati:

1. polje: 2. polje: 3. polje:

(namesto prabe)

detelja, krompir, repa, ozimina, jarina,
grah, lan, itd.

Na prvem polju pa lahko še tudi nekoliko prabe ostane, kajti povsodi in vsikdar se vsa praha mahoma ne da odstraniti in vse polje z jarimi sadeži ne obdelati. (Dalje prihodnjič.)

Krmina vrednost kuruzovine ali turšičine.

Turšica ali kuruza je prav blagoslov našemu narodu; ona mu podaja zrno za kruh in pitanje svinj in turšičevina mu redi ali saj nadopolnjuje krmo za živino. Sama turšičevina prekosuje z svojo krmino vrednostjo vsako drugo slamo, ker je v nji znatno mnogo sladkorja in močica. Se ve da se ne sme polagati cela, ampak rezana. Če je kuruzovina zelo zrela, se mora 24 ur v navadni čisti vodi namakati in potem položiti in

živina jo rada je. Perje ali perušnje, v katerem je storž ali strok zamotan, je zelo dobra hrana brez kterekeoli priprave.

Množina kuruzovine odvisi od tega, ali je bila kuruza v obče redkeje ali gosteje posajena. Po navadnem načinu kuruzo saditi bode na katastralnem oralu 65—70 centov turšičine slame brez perja, kterege samega je blizo do 2 centa na oralu.

Najboljši del cele kuruzovine za krmo so vršiči, kateri se moraje 2—3 tjedne pred trganjem kuruze porezati in domu spraviti. V njih je toliko rediva, kolikor v senu srednje vrste. Porezavati vršičke je pa tudi zarad tega dobro, ker se s tim odpira pristop solncu in zraku ter zrnje lepše dozoreva. Ali ravno zavolj tega se mora paziti, da vršičev ne žanjemo prerano, ker je njih listje tako potrebno dozorevanju in polnitvi zrnja kakor trsno listje polnitvi in dozorevanju grozdja. Listje je rastlini to, kar živali pluča.

Če bi vršiče prerano poželi, bi seveda od njih boljše krmo dobili; ali zrnje bi se sparilo in prhko ostalo ter bi nam dobiček na krmi daleč ne nadomestil zgube na zrnju.

„Zagreb. Gosp. List.“

Narodno gospodarstvo.

Zavarovalna banka „Slovenija.“

Od jako spoštovanega in odličnega gospoda bankinega ravnatelja v Ljubljani došel nam je naslednji spis, kterege razgllašamo, ker smo mi in z nami mnogi rodoljubi, n. pr. Herman, dr. Kočevar itd., istih misli, kakoršne razodeva spis. Držimo se vsi tega, da se pri banki zdaj prav varčno dela, da bo torej lahko obstala in dobro napredovala, ako je delničarji sami ne vničijo, kar bi res grozno bilo. Smo žrtvovali prvo plačilo, žrtvujemo še „doplačilo“, da se nam zavidovalci posmehovali ne bodo, če doplačanje odrečemo. — Spis se tako-le glasi:

„Banka Slovenija“

je ravnokar razposlala svojim delničarjem poziv na uplačevanje 15% ali 30 fl. na vsako delnico. Iz poročil, ktere so se pri zadnjem obnem zboru objavile, se je razvidelo, da treba tega vplačanja; dokazalo se je takrat, da poslopje stoji, da je trgovina že vpeljana; z velikimi žrtvami se je toraj postavil stroj; da se pa spravi v tir, da nam poplača vse denarne žrtve, ves trud, da si naša banka „Slovenija“ svoje ime častno ohrani, treba je denarja. Na čelu jej stojé možaki, katerim zamoremo vestno zaupati, kateri neumorno sedeljujejo za pospeh kupčije, kateri se ne plašijo nikakoršnih sumničenj in napadov od strani nasprotnikov, kateri svoje poskušnje in vednosti ponujajo zlobnim nakanom tistih, ki si prizadevajo banko uničiti. A ravno ti napadi, ravno sovražno pisarenje po nam Slovencem sploh protivnih časnikih, merzenje nemškutarjev, katerih strah in groza preletava, če slišijo ali vidijo ime

banke „Slovenije“, ravno vse to naj nam bo znamenje, da je naša domoljubna, naša sveta dolžnost, ohraniti si, kar smo si do sedaj sezidali. Niti eden izmed nas ne sme opešati, niti eden naših zavodov ne sme se prepustiti tujcem. Poslednje nam žalibog preti, ako zanemarimo pospeševati bankino podvzetje. Če se nobeden domoroдец, ki ima koliko kaj upljiva med svojimi rojaki, dela ne boji, da se oziroma mala svota 30 fl. na delnico kmalu vplača, da se sloslopja, življenje, žetev i. t. d. edino le pri „Sloveniji“ zavaruje, da se ves denar, katerega narod v ta namen potroši tujcem v žep, zbere le v naši banki, potem je brzo vsa zguba zopet pridobljena, in Slovenci bomo ponosno gledali na zavod, katerega smo si lastnim trudom, lastnim pogumom postavili. Tedaj mili rojaki, zbudite se iz svojih premišljevanj; banka stoji na trdnih podlagah, le moralčne in materielne podpore domačinov ji je treba! Sezimo ji pod roke, odvrnimo od nje sramoto, da propade! Čast za nas, če ji pomagamo; postopajmo toraj vsi za enega eden za vse!“

Dopisi.

Maribor 7. sept. („Gut Heil!“ Gasilci so tu!) Je to direndaj v Mariboru bil! V nedeljo jutro ob 6. uri se je začelo po mestu bobnati in muzicirati, da so kar šipe zvenkljale. Ob 9. uri so se na velikem trgu pričakovali zastopniki gasilcev iz štajerskega in sosednjih dežel, dospeli so pa od kolodvora še le po 10 uri. „Gut Heil!“ „Hoch!“ zdaj so tu. Spremljevali od 3 band: mariborske železniške, mestne in ptujske, korakali so v dolgi rajdi pred mestno hišo. Pred vsakim oddelkom šel je fant z drogom, na katerem je bilo napisano ime sledečega oddelka. Šteli smo jih kakih 70 iz štajerskega, Ogerskega, Hrvatskega, Kranjskega, Koroškega, celo iz Dunaja. — Iz vseh oken sipali so se šopki nad pogumne junake gasilce. —

Pred mestno hišo sprejel jih je zbor pevcev in pevkinj, potem pa župan z nagovorom, v katerem je pa po nesreči občital, da ga je moral iz rokopisa nadaljevati. Govoril je tudi načelnik vseh štajerskih gasilcev inženér Hueber z Gradca, slednjič glavar mariborskih, g. Janžič. Popoldné je bila produkcija mariborskih gasilcev zunaj pri kadetskem zavodu (zdaj kasarna), ter so Mariboržani svojo spretnost v rabi gasilnih priprav v občno zadovoljnost pokazali. Vstopnice v obzidje stale so 20 kr., ljudstva vseh stanov se je vse trlo. Po noči — se ve da — bilo je lušno po gostilnicah, vrisk in šunder do belega dne je kazal, da so bili gasilci prav židane volje.

Pri Götzovi pivarni, poglavitni „kneipi“, so bile razstavljene gasilne priprave: brizgalnice, lestvice, vrvjé, čelade, obleka itd. Razstavljalci bili

so z Dunaja, Gradca, Maribora, Ljubljane, celó z Lipsije na Nemškem. Med vsemi odlikoval se je po ličnosti, porabnosti, nizki ceni in številu razstavljenih stvari najbolj Slovenec, g. Alb. Samasa z Ljubljane. Razstavil je med drugim sesalke (pumpe) na vozičkih, ki so — ene za pretakanje vina (160 gld.), — druge pa za zajemanje gnojnice in ob enem za gašenje in tudi škropljenje vrtov (100 gld.)

V ponedeljek predpoldne je bil razgovor o gasilnem poslu v kazini, popoldné so se razstavljeni stroji poskašali. Drugo leto se snidejo v Ljubnem.

To vse bi bilo prav in v redu; tudi temu ni kaj oporekati, da je po ulicah — zraven štajerskih in cesarskih zastav — mnogo nemških trobojnic razobešenih bilo; nedolžno igračo lahko Nemcem prepuščamo. Bolj žalostno je, da mnogo rojenih Slovencev še toliko poguma nima, da bi ob tacih prilikah razprostirali slovanski prapor, ki ima najvišje dovoljenje cesarja Ferdinanda od l. 1848, ter se rajši med nemčurje štulijo z — nemškimi trobojnicami! Sram vas bodi, strahopetni figamožje! — Najbolj žalostna in ostre graje vredna pa je bila nesposobnost, da ne rečemo grdo izdajalstvo, da je eden sprednjih zastavničarjev na konju nosil veliko zastavo z napisom: „Es lebe das geeinigte Deutschland!“ Avstrijanci imamo premnogo družih željá, da jih odkrivamo, če že hočemo politikovati. Kaj je pa imel IV. „Gautag“ štajerskih gasilcev z „geeinigtem Deutschland“ opraviti, ne vemo; domoljubnemu Avstrijancu se tako ostudno bismarkovstvo naravnoč gabi. Večer poprej je ta neumna prusačka kunjá visela že z mestne hiše doli, pa so jo vendar bili skrili.

Ob koncu še je omeniti dveh nesreč, ki ste se ob tej priliki pripetile: Na kolodvoru se je krojaški mojster Gebauer ob šinah spodtaknil in si nogo ulomil; v graškem predmestju je pa „fiaker“ nekega človeka povozil in poškodoval.

Iz mariborske okolice, 5. sept. (Gosp. dohtarju Jug v preudarek). Po besedah „Gosp.“ št. 36 od 3. sept. je rekel gosp. dohtar Jug vpričo ptujskih „fortšritlarjev“, da duhovniki v cerkvi za svoj žep milošino pobirajo. Če se je gosp. dohtar kdaj vrezal, se je gotovo pri teh svojih besedah, kajti pisatelj dobro ve, da duhovniki ne pobirajo v cerkvi za se milošine, ampak za cerkev, za reveže in večkrat tudi za tiste ljudi, za ktere bi imel gosp. Jug skrbeti, česar pa ne stori. Pred nekaj dnevi namreč je prišel sem v mariborsko okolico k duhovnikom tisti uradnik alj kaj je že, beračit, ki je bil s svojo ženo in z gosp. dohtarjem v znani, za gosp. Juga jako sramotni proces zapleten, v katerem so gosp. dohtarja celjski porotniki za krivega spoznali, da je moral več stotnjakov plačati. Tisti uradnik je svoje beračenje s tem opravičeval, da ne more živeti, ker nima dovolj podpore. Menimo torej, da bi